Poštnina plačana v gotovini. Izhaja vsak petek. Leto VII. Št. 45.

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17
Naročnina četrtletno 15 din
za pol leta 30 din
za vse leto 60 din
Posamezne številke 1.50 din
V zamejstvo celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, dne 11. novembra 1938.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17
Poštnočekovni račun:
Ljubljana št. 16.176
Rokopisov ne vračamo
Oglasi po tarifu
Tiska Zadružna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Občni zbor Slovenskega društva

V nedeljo 6. septembra je imelo Slovensko društvo svoj prvi redni občni zbor izza svoje ustanovitve. Občni zbori Slovenskega društva utegnejo postati kedaj pomembni dogodki za vso slovensko javnost, ogledalo vseh za slovensko življenje važnih prizadevanj, naporov in dogajanj med letom. Danes deluje društvo še v zatišju. Dnevni tisk je njegovo ustanovitev zamolčal, pač pa so jo pozdravili razni manjši listi ter obzorniki. Saj je bilo zares tvegano početje, zbirati pri nas ljudi različnega svetovnega in političnega naziranja k skupnemu delu, in to na samostojnem, jasnem in trdnem idejnem programu. Že samo dejstvo, da je društvo srečno premagalo začetne težkoče, da danes po enoletnem obstanku krepko živi in da gre njegova pot počasi sicer, a zanesljivo navzgor, priča, kako živa je bila potreba po njem in kako močno in tvorno silo predstavlja misel slovenske narodne skupnosti.

Občni zbor je potekel v ozračju medsebojnega zaupanja in soglasja. Prišli so na občni zbor društveniki iz Maribora, Celja, Ptuja, Novega mesta, Jesenic in iz raznih drugih krajev. Poročila so bila tehtna in pričala so o resnem naporu in delu vodstva. Iz tajniškega poročila posnemamo, da se je vodstvo lotilo dela precej na široko, da mu marsikak načrt spričo skromnih sredstev in delovnih moči ni uspel, da pa ima trdno voljo, s podvojenimi močmi nadaljevati zasnovano delo. Pri vodstvu so se ustanovili posebni delovni odbori za vsako važnejše področje javnega dela. Kjer nima izvedencev, si jih društvo počasi vzgaja. Posebno delaven je bil narodno-obrambni odsek. Važno nalogo pa sta si zastavila zlasti zamejnopropagandni in narodnogospodarski odsek. Društvo nikakor nima namena posegati v področje drugih društev, njegova naloga je dopolnjujoča in izravnavajoča. Sicer pa polaga društvo že po svojem programu težišče dela na to, da članstvo idejno in osebno zbliža, da razčisti vsa za slovenstvo važna vprašanja in ustvarja trdno osnovo za skupno delo in skupen nastop. V javnost je stopilo društvo doslej le z nekaterimi predavanji. Za naprej namerava poleg javnih predavanj prirejati tudi predavanja po raznih društvih, podeželskih, delavskih in drugih, vendar hoče svoj glavni vpliv v javnem življenju uveljaviti neposredno po svojih društvenikih. Zato je pri njih izbiri previdno. Vstop je mogoč samo na vabilo odbora. Ta ne gleda toliko na njih število, ko na njih tehtnost in njih pomen kot javnih delavcev. Šolska izobrazba pri izbiri ne odloča. Danes šteje društvo nekaj nad 200 udov. Število počasi, a stalno raste. Društvo ima podružnici v Celju in Mariboru in snuje krožke po vseh večjih krajih Slovenije. O notranjem življenju priča dejstvo, da je bilo v društvu v prvem letu okrog 100 sej, sestankov in predavanj. Kljub razmeroma visoki društvenini letnih 120 din je večina udov svoje obveznosti izpolnila. Nekaj vnetih udov je storilo še več kot svojo dolžnost.

Predsednik je v svojem poročilu razvil nekaj programatičnih misli o društvenem delu in razčistil eno in drugo napačno pojmovanje društvenih nalog in ciljev. Odločno je poderta, da društvo nima in ne more imeti namena, da bi snovalo kako novo politično skupino ali pa da bi se ukvarjalo z vprašanji dnevne politike. Društvo ne daje nobenih navodil za ravnanje v vsakdanjem političnem življenju ono postavlja načela in navaja svoje članstvo k doslednemu izvajanju teh načel. Nasproti politiki strankarsko-ideoloških front predstavlja združujoč činitelj, ki veže nasprotstva v skupne naloge in cilje, ne da bi hotelo delati nasilje enemu in drugemu naziranju. Začetek in konec politične modrosti malega naroda v našem položaju je, da v prvi vrsti misli na samopomoč, da ne klone v malodušju in se pripravi za dneve velikih odločitev. Realne politike ne smemo istiti s politiko golega oportunizma. V nadaljnjih izvajanjih je nakazal pota naše zunanjepolitične in kulturne usmeritve, ki ustreza našemu prizadevanju po kolikor mogoče svobodnem narodnem življenju.

Občni zbor je sprejel po uvodni besedi odborovega poročevalca resolucijo, v kateri ugotavlja današnji resni položaj, in izhajajoč iz osnovnega dejstva samobitnosti slovenskega narodnega življenja zavzema pozitivno stališče do države, do slovanstva in jugoslovanstva ter poudarja nujnost odkritega sporazuma treh naših državnih narodov na osnovi polnih poroštev za njih enakopravnost. V tem sporazumu vidi pogoj za trajno sodelovanje vseh južnoslovanskih narodov. Resno nam kliče v zavest našo dolžnost,

in poziva vse, ki jim gre beseda, da storijo svojo dolžnost. Ta resolucija ni namenjena za tisk, ampak se bo dostavila v prvi vrsti odločilnim možem v javnem in državnem življenju.

Prinašamo na koncu še vodilne misli, s katerimi je posnel predsednik vsebino svojih zaključnih izvajanj. Glasovanja o njih ni bilo, nimajo torej, kolikor prinašajo nove misli, obveznosti društvenih sklepov.

V dneh daljnosežnih in za zunanji položaj Slovencev usodnih zgodovinskih dogajanj znova potrjujemo idejne osnove in vodilne naloge svojega društva, kakor smo jih postavili ob njegovi ustanovitvi.

1. Slej kot prej vidimo prvo slovensko nujnost v tem, da se na zunaj in znotraj strnemo v volji do samopomoči in polnega narodnega življenja, da se pripravimo za dneve velikih preskušenj in si ustvarimo narodni program, obvezen za vse Slovence.

2. Naša številčna šibkost nam narekuje skrajno varčevanje z našimi močmi na vseh področjih. Zato je dolžnost vsakega Slovenca, da podpira vsa prizadevanja po sporazumnem delu in skupnem nastopu, kjer koli je to stvari v korist, zlasti še na narodnoobrambnem področju. Misel slovenske narodne skupnosti mora zajeti slehernega Slovenca. Vsaka ideološka utesnitev te misli in monopolizacija slovenstva škoduje naši narodni stvari.

3. Kakor vsak narod imamo tudi Slovenci pravico, da najprej mislimo na svoj življenjski obstoj. Prav zato odklanjamo vsako breznačelno, zgolj računarsko politiko kot kratkovidno in nestvarno, ker izpodkopava moralne sile naroda in lahko postane v času velikih odločitev usodna za nas. Svoji narodni stvari služimo, če vztrajamo v zvestobi do načel in idej, ki so zbudile male narode k zavesti, jim priznavajo pravico do samostojnega življenja in urejajo mednarodne razmere po človečnostnih vidikih. Prepričani smo, da je v demokraciji mogoče ustvariti take oblike ljudskega vladanja, ki ustrezajo današnjim gospodarskim, socialnim in političnim nujnostim v razvoju narodov.

4. Svoj obstoj vidimo v prihodnosti najbolje zavarovan, če se na osnovi teh načel zbližujejo narodi na našem jugovzhodu, ki žive v istem življenjskem prostoru ob sličnih političnih in življenjskih pogojih, da v svobodnem združenju ob popolni enakopravnosti skupno branijo svojo samostojnost.

5. Največjo notranjo oviro za uresničenje te misli vidimo v celostnem političnem nacionalizmu, ki narode medsebojno odtujuje in jih tira v osamljenost in odvisnost od mogočnih sosedov. Narodna ideja nam pomeni zmago kulturnega načela nad načelom plemena in krvi. Dejstvo, da smo narod, sprejemamo kot usodo in ukaz. Resničnega zbližanja med sosednimi narodi ne bo, dokler ne zavarujemo vsakemu od njih in vsaki njegovi narodni manjšini življenjskih pogojev in pravic. Odklanjamo kot nenraven vsak politični nauk, ki dopušča ali opravičuje zatiranje malih narodov in tistih, ki njih pravice branijo.

6. Odgovor na vprašanje po naši zunanji kulturni usmeritvi izvajamo iz naše vodilne ideje o avtonomnosti slovenskega narodnega življenja. S to idejo hočemo poudariti, da moremo organsko rasti le iz svojih bitnih podstav in izročil, varujoč kontinuiteto svojega razvoja, da bomo ob teh pogojih še nadalje črpali iz zakladnic velikih evropskih kultur, a se bomo obenem prizadevali, da pomnožimo svoje kulturne zveze s tistimi narodi, s katerimi nas vežeta politična nujnost in skupna življenjska usoda.

Jugoslovenstvo tudi v glasbi

V ponedeljek 7. listopada t. l. je priredila »Glasbena Matica« v Ljubljani slavnostni koncert. K temu koncertu je ljubljanski »Slovenec« 8. XI. t. l. napisal nekaj opomb, ki so popolnoma upravičene in jih za to v izvlečku priobčujemo. Glase se:

»Včeraj je Glasbena Matica praznovala dvajsetletnico zedinjenja s posebnim koncertom, na katerem je bil edini program kantata L. M. Škerjanca: Zedinjenje za soli, zbor in orkester, ki je bila prav za to priliko skomponirana. Ne mislimo posegati v njeno umetniško vrednost kot glasbenega umotvora — zato so poklicani drugi, toda protestirati moramo kot Slovenci proti tekstu, ki tej kantati leži v osnovi, ki je za vse kaj drugega bolj primeren, kakor pa za proslavo tako važnega narodnega dogodka. Kaj pravite, ali moremo mi kot Slovenci pritrditi takemule ‚zedinjenju'?

Smo bratje? Enega rodú? Od kdaj?
Je slavno truplo kraljeviča Marka
k nam pripeljala Svetogorca barka?
Je Kosovo, Kumanovo naš kraj?
Je kolo mar naš davni običaj?
Kaj se pri nas praznuje krstna slava?
Kaj v naši pratiki je sveti Sava?
Je naša prošlost zgodovina vstaj?

Je bila tudi nam svoboda draga
bolj od življenja našega in blága?
Smo jedli mi prognanstev grenki kruh?
Smo res družina? Enega imena?
Smo ene vere: Enega plemena?
Ni jezik drug? Ni volja, misli, duh?

Smo bratje! Grehi nesvobodnih dni
težijo nas in prošlosti pošasti
nas plašijo in nas držé v oblasti,
mrliči še pijéjo našo kri.

Še bije v žilah nam tujinstva strup.
O bratje! Hočemo nazaj k propasti?
Spet v prejšnji mrak in mraz? Pustimo rasti
v vseh srcih le ljubezen, vero, up!
Opróstimo zlih misli se in zmot
(jezika? vere?)

Prostrane domovine so dobrave,
ne glejmo nanje, bratje, iz nižave!

Stopimo na najvišje naše gore!
Samo z gorá se vidi vrelo zore
in le z vrhóv v bodočnost daljna pot!

Torej tako zedinjenje si je predstavljal pesnik Alojz Gradnik pred leti v zbirki »De profundis«, in glasbenik Lucijan Marija Škerjanc mu je pritrdil z vso umetniško dušo in Glasbena Matica ga proslavlja za dvajsetletnico osvobojenja ter ga tako vsi trije skupno pojo nam ubogim Slovencem kot ideal. Toda mi odklanjamo z vso močjo smisel takega zedinjenja, ki nas žali v dno duše in zanika

Modno blago!

Nogavice, rokavice, vsakovrstno damsko in moško perilo, žepni robci, brisače, ščetke, krojaške in šiviljske potrebščine kupite

najugodneje pri

Peteline, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

vsako našo samobitnost, vso našo zgodovino, našo vero in jezik. To je protinarodni duh, ki ne bi smel dobiti mesta na tako reprezentativnem mestu kot slavnostni program. Vse, ki smo ga poslušali, nas je bolelo v srce in smo se sramovali take slovenske proslave zedinjenja, ki nam jemlje vse in nas kulturno in narodno ponižuje.

De profundis je vzel to misel pesnik in de profundis mu kličemo mi nazaj: Nočemo takega zedinjenja in to ni ideal Slovencev. Svoje hlapčevstvo postavljamo tako na piedestal in sami se klanjamo pred njim.

Kaj pravite: ali smo mogli bolj suženjsko proslaviti ta veliki dan?

Zakaj tako trošimo svoje umetniške, produktivne in izvajateljske moči?

Ta koncert v resnici pomeni samo zedinjenje Gradnika, Škerjanca in Glasbene Matice na platformi, ki je slovenskemu duhu nasprotna.«

»Slovenec« je s svojim sestavkom, to pot zadel popolnoma in pritrjujejo mu vsi slovenski ljudje brez izjeme!

L. M. Škerjanc je poslal »Slovencu na to izjavo, ki jo je »Slovenec« priobčil 9. listopada. V ti izjavi L. M. Škerjanc pojsnjuje, kako je njegova kantata nastala ter pravi, da si je izbral dr. Gradnikovo pesnitev »Ujedinjenje« (zakaj ni dal za naslov kantati kar »Ujedinjenje«?), ki je izšla l. 1926., za besedilo svoje skladbe zgolj iz umetnostnega vidika, ki je zanj edino merodajen (po slovensko: odločilen!), zaradi njene pesniške dovršenosti in močne dramatičnosti, da mu ni prišlo na misel, da bi kdorkoli mogel interpretirati skladbo kot politično in da misli, da tudi potek skladbe ne daje nikomur povoda za takšno domnevo. Pravi še, da je v 20 letih vsak lahko opazil, da ni zložil nobene politične pesmi in je tudi ne bo. Nazadnje omenja, da se v morebitne nadaljne debate ne bo spuščal.

Mi nismo iz »Slovenca« posneli zadnjega odstavka, ki je pridejan »Slovenčevim« opombam. Ta dostavek, ki ima res politično barvo, v resnici tudi ni važen. Gre za vse večje vprašanje!

Pred vsem ni res, da bi bila Gradnikova pesnitev pesniška umetnina, ampak je zoperslovenska rekriminacija. Še manj so pa Gradnikovi verzi dramatični, saj ne opisujejo še z eno črko ne razvitka kakšnega dejanja! So pravi in čisti jugoslovenski napad na slovenstvo in njegovo zgodovino, ki je svoji notranjosti, če ne po zunanjih dejstvih, ena izmed najbolj tragičnih izmed vseh narodov in najbrž bolj tragična kakor srbska zgodovina in to še današnji dan, ne le v davni preteklosti! In sedaj nastane vprašanje, kako more slovenski komponist dajati z glasbo poudarek takim »mislim« in jih z glasbo povzdigovati! Ne gre za kakšno politično strankarstvo, ampak za zanikanje vseh osnov vsega bitja naroda in to je gotovo politika v najvišjem pomenu.

Kdor umetnostno ustvarja med takšnim narodom in če bi bil tudi tujega rodu, ima po navadi toliko ozira, da se ogne vsem stvarem, ki narod ponižujejo in se jih ne dotika, če že noče ali ne more rasti iz korenin tega naroda. Nam Slovencem, ki smo res majhni po številu — hočemo pa biti in smo tudi lahko veliki po duhu — so pa toliko bolj potrebne in imajo za nas pomen le tiste ustvaritve v književnosti, glasbi in oblikujoči umetnosti, ki rastejo iz slovenskih korenin, in kdor je Slovenec, more ustvarjati samo tako umetnost, če hoče res kaj vrednega ustvariti. Le iz samosvojih korenin sežе umetnost tudi v mednarodne višine. Tudi v glasbi odloča ne tehnična umetnost (ta je neke vrste rokodelstvo!), ampak notranja vsebina! Zopernarodni duh ni ustvaril nikoli kaj umetnostno velikega. Pri skladbah z besedilom je važno tudi besedilo, ker bi sicer skladatelj komponiral z uspehom kar besede po vrsti kot so v besednjaku natisnjene, ali pa kak uvodnik iz časopisa. Gotovo pa bo jugoslovenstvo tudi v umetnosti, ker nam je to še bolj nevarno kot v politiki, zavrgel ves slovenski narod in ga je že.

Opazovalec

Statistični letopis

Obča državna statistika izdaja že več let »Statistični letopis«. Do zdaj je izšlo sedem letnikov, ki prinašajo podatke za osem let (1929—1936). Spočetka je izhajal letopis z večletno zakesnitvijo, tako da so n. pr. podatki za l. 1931. bili objavljeni šele l. 1934. Ko pa je postal načelnik Obče državne statistike pri ministrstvu za notranje zadeve Slovenec dr. R. Andrejka, je izhajanje letopisa pospešil s tem, da je v začetku leta 1937 izdal letopis s podatki za leti 1934 in 1935 ter je tako konec istega leta mogel iziti že letopis s podatki za leto 1936.

Vsebinsko je zadnji letnik letopisa razdeljen v pet delov in sicer prinaša v prvem delu podatke o konfiguraciji in klimi v državi; v drugem dokončne podatke o prebivalstvu na podlagi popisa z dne 31. marca 1931; v tretjem podatke o gospodarstvu (kmetijstvo, industrija, promet, trgovina, turizem in planinstvo, zavarovanje, zadružništvo); v četrtem delu podatke o prosveti, zdravstvenih razmerah, zaščiti in zavarovanju delavcev, kriminalnosti; v petem podatke o javni upravi ter o državnih in samoupravnih financah.

Poleg letopisa izdaja državna statistika tudi posebne knjige n. pr. z natančnimi podatki o popisu prebivalstva itd. Gradivo je torej jako obsežno, morejo pa ga docela izčrpati posamezne študije, ako se hoče širšemu občinstvu nuditi tudi potrebne zaključke na podlagi takih zbranih številčnih podatkov. Skušali bomo zato podatke statističnih letopisov uporabiti in obrazložene podati našim čitateljem, brž ko bo nanesla prilika, upoštevaje seveda pri zaključkih posebne slovenske razmere.

Obča državna statistika je osrednja ustanova, ima pa še dva podrejena statistična urada v Zagrebu in Sarajevu, ki jih je prevzela naša država ob svoji ustanovitvi v l. 1918. V Sloveniji je bil tako po prevratu ustanovljen statističen urad, pa je bil, kakor mnogo drugih, prenešen že l. 1923. v Belgrad. Nova ureditev statistike v naši državi je obdržala podrejena ji urada v Zagrebu in Sarajevu, ni se pa ozirala na potrebe Slovenije v tem pogledu, tako da smo Slovenci še danes brez lastnega statističnega urada. Razlogov za ustanovitev tega urada v Ljubljani pač ne bi bilo treba naštevati, izreči bi bilo pa željo, da se tak urad čim prej obnovi. Zbiranje statističnih podatkov, kolikor se tičejo Slovencev v naši državi, je tako nujna potreba, da bi se ne smelo prav nič omahovati in ustanovitev čim prej omogočiti. Morda se te potrebe zavedajo tudi odločujoči činitelji in bodo zato tako zahtevo skušali uresničiti. Z objavljenim gradivom bi se mogla podpreti naša prizadevanja, še bolj pa dejansko utemeljiti potrebe Slovenije, ki pač ne bi mogle biti koreniteje izražene, kakor v zbranem številčnem gradivu, sestavno urejenem po posameznih letih ali obdobjih. Prav ob dvajsetletnici ustanovitve naše države se bo ponudila lepa prilika, da bi se tako gradivo, zbrano in urejeno, predložilo javnosti v spomin in opomin.

Naravni nasledek nenaravne stvari

»Samouprava« ima v vsaki številki daljše in krajše sestavke, v katerih se ne more dovolj načuditi nad nenaravno prikaznijo, da kandidirajo na avtonomističnem seznamu dr. Mačka možje, ki so bili zmeraj centralistično usmerjeni, kakor ona sama.

Nenaravna je res ta volina zveza, pa še prav hudo nenaravna. Toda ta nenaravnost je naravni nasledek nenaravnega volilnega zakona, ki ga je uvedel Peter Živković s pomočjo JNS, da za zmeraj uduši vsako prizadevanje Slovencev in Hrvatov za resnično samoupravo. Če bi tega zakona ne bilo več, bi tudi takih nenaravnih volilnih zvez ne bilo, ker bi ne bile potrebne.

Ne kaže torej drugega, kakor da se ta zakon spremeni, pa bodo zginile take nenaravne prikazni. »Samouprava« pa sama prav dobro ve, zakaj se ta volilni zakon do danes ni spremenil.

Dr. Jos. Regali:

Ob dvajsetletnici slovenske „Narodne galerije“

(Nadaljevanje.)

3. Omahovanje mimo načela in druge stvari.

Kmalu po ustanovitvi društva »Narodne galerije« je stopil odbor po dr. Miljutinu Zarniku v stik z ljubljanskim županom dr. Iv. Tavčarjem, da prepusti prostore, ki jih je imela prej »Zbornica za trgovino, obrt in industrijo« v Kresiji, ter z njimi tudi slike modernih slovenskih slikarjev, ki jih je nakupila ljubljanska mestna občina še za časa Ivana Hribarja in pozneje. Iz teh prostorov se je izselila ZTOI meseca junija l. 1916. Nekaj časa so bili ti prostori prazni, nato je pa začelo vojaštvo zasegati za svoje pisarne primerne prostore. Tako je zaseglo tudi prostore v »Narodnem domu«. Ker se je dr. M. Zarnik bal, da bi se vojaštvo ne naselilo tudi v Kresiji, je pripravil župana do tega, da mu je dovolil, da zbere slike, ki jih je v teku let nakupila mestna občina in so visele ter se prašile po vseh magistratnih pisarnah, ter jih obesi v Kresiji v prejšnjih prostorih ZTOI in napravi nekakšno »galerijo«, da tako prepreči zasego teh prostorov. Slike so visele kar tjavendan po zidovju, ne da bi jih bil kdo izbral. Bilo je to navadno skladišče, v katero ni imel nihče vstopa. Župan dr. Iv. Tavčar je »Narodni galeriji« prepustil te prostore že zato, da je »Narodna galerija« skrbela zanje in jih snažila, skrbeti je pa morala tudi za slike. Prve seje »Narodne galerije« so bile po dr. Zarnikovi zaslugi v posvetovalnici zraven dvorane občinskega sveta na ljubljanskem rotovžu. Ko je pa dobilo društvo prostore v Kresiji, so bile seje odbora v prvi sobi, kar med slikami. Kmalu je pa sklenil odbor, da slike mestne občine uredi, izloči tiste, ki so bile brez vsake vrednosti, ter jih tudi očisti in tako napravi vsaj začetek slovenske umetnostne galerije. Pri snaženju slik je pomagal zraven Sternena in Jakopiča tudi Iv. Franke, ki je pa znano Ažbetovo »Pevsko vajo« toliko izmival, da je videti sedaj, ko visi v »Narodni galeriji«, le še kot skica, čeprav je bila prej skoraj dovršena slika. Takoj v začetku je daroval ravnatelj Kmetijske družbe Gustav Pirc Metzingerjevo sliko »Rojstvo Marije«, ki visi sedaj v »Narodni galeriji« in ki je bila obešena v Kresiji kot prva zgodovinska slika med druge moderne stvari.

K sejam odbora odborniki iz Trsta, Celja in Maribora sploh niso nikoli prišli, pa tudi precej odbornikov iz Ljubljane se sej ni udeleževalo, tako n. pr. ravnatelj dr. Mantuani, ki je očitno mislil, da »Narodna galerija« konkurira deželnemu muzeju, Avgust Praprotnik in še nekaj drugih. Seje odbora so pa redno obiskovali Franke, V. Steska, dr. Iz. Cankar, Ivana Kobilica, dr. Kimovec, ravnatelj Krofta, prof. Kobal, dr. Zarnik, Bukovec in jaz, zraven predsednika društva J. Zormana. Tajništvo je prevzel v začetku Avgust Bukovec, blagajnik je bil pa ravnatelj Krofta. Dr. Iz. Cankar se je začel že v začetku l. 1919. uveljavljati, čeprav se ni mogel vsake seje odbora udeležiti, ker je imel v uredništvu »Slovenca« dela čez glavo in je bil ves preobložen s političnimi zadevami. Tudi mons. Steska se je kmalu ogrel za »Narodno galerijo«. Če je šlo za umetnostna vprašanja, so se sej odbora udeleževali tudi udje »Umetnostne komisije«, ki so pa sklepali v sosedni sobi in predlagali odboru svoje sklepe pismeno. Spominjam se, da me je neki ud »Umetniške komisije« pri neki priložnosti, ko smo se razgovarjali o tem, da hoče »Sokol« zazidati trg Tabor pred cerkvijo Srca Jezusovega in ko sem bil mnenja, da naj bi »Narodna galerija« zaradi estetske zunanjosti Ljubljane protestirala zoper to pri občinskem svetu, nahrulil s »klerikalcem«, čeprav je tudi Ivan Hribar, ki je bil takrat poslanik v Pragi, poslal zoper zazidavo Tabora ljubljanskemu občinskemu svetu obširno spomenico.

Že zaradi miselnosti, ki je nastopila pri nas med ljudmi takoj po preobratu h koncu l. 1918. in pa zaradi nastopa neznanih ljudi na ustanovnem občnem zboru »Narodne galerije« me je začelo skrbeti, da se ne bi začeli zadirati v čisto slovensko osnovo društva »Narodne galerije«, ki je bila ustvarjena s § 2. pravil, v katerih je bilo slovensko načelo odločno poudarjeno. Ni bilo izključeno, da bi bil kdo tudi v časopisju zahteval, da naj se pravila izpremene ter opusti samoslovenski namen »Narodne galerije«. V odboru se je pokazala taka smer, ko je nekaj odbornikov nekajkrat omenjalo, da naj se društvo zanima tudi za hrvaške in srbske umetnine. Pri takih priložnostih sem se oprl na društvena pravila in se postavil na stališče, da odbor ne sme in ne more delati zoper društvena pravila, ki jih more izpremeniti le občni zbor. Posebno me je skrbelo za predsednika J. Zormana, da bi se ne nagnil na nasprotno stran. Zato sem se večkrat z njim razgovarjal in mu pojasnjeval, da je edino samoslovenska umetnostna galerija pri nas mogoča in ima samo taka galerija smisel in pomen tudi za tujce. J. Zorman me je kmalu razumel in mi pritrdil, da je moje stališče edino pravo ter vsako drugačno škodljivo in za stvar brez pomena Pri debatah v odboru ni bil J. Zorman zoper to, da naj zbira »Narodna galerija« samo slovenske umetnine, čeprav ni nastopal odločno. Pač pa me je dr. Izidor Cankar vselej podprl in je tudi sam poudarjal samoslovensko načelo; seveda je bil tudi msgr. V. Steska z njim. Dr. Fr. Stele je bil pa izvoljen v odbor šele na občnem zboru 19. svečana 1920, ko je prišel iz ujetništva domov. Matej Sternen, ki je izmed oblikujočih umetnikov od vsega začetka pojmoval pravilno in globoko namen slovenske »Narodne galerije« in je bil v »Umetniški komisiji« je tam tedaj in pozneje, ko je stopil v odbor, tudi v odboru dosledno in

»Samouprava« se tudi prereka s »Hrvatskim dnevnikom«, ki je zapisal, da bodo volitve »po nekem gotovo ne preveč naprednem volilnem zakonu«, češ da so v uredništvu očitno pozabili, da je ta volilni zakon uvedel dr. Mačkov zaveznik Boško Jevtić (Jevtić je zakon samo nekoliko spopolnil, ur.). Spet se »Samouprava« izogiblje poglavitnemu ter edino važnemu in zanimivemu vprašanju, zakaj se volilni zakon ni spremenil, ko je pa izza časov Jevtićeve vlade preteklo že precej let.

V enem pogledu pa vendarle lahko pritrdimo »Samoupravi«: da je namreč velik dokaz slabosti JNS dejstvo, da je morala prositi dr. Mačka za sprejem na njegov seznam. Če pomislimo, da je bojda JNS štela v dneh svoje politične moči in oblasti milijone udov, je ta slabost tudi poučna.

Vsak zaveden Slovenec naj bo naročnik „Slovenije"!

Odgovoru se izmikajo

»Proboj« ki ima za nalogo, da širi med Slovenci miselnost Narodne Odbrane, slabega slovesa med nami, se takole ogreva za jugoslovenstvo:

Jugoslovenska misel ni neka umetna tvorba, ki so si jo izmislili in izkonstruirali diplomati in učenjaki pri zeleni mizi. Je to čut skupnega izvira in skupne usode, ki tli v našem narodu, odkar je prišel na današnje svoje področje, čut, ki ga niti najtežji dogodki v preteklosti niso mogli izbrisati.

Tule bi pa le nekaj vprašali.

Če ni jugoslovenska misel nobena umetna »tvorba«, če je torej nekaj naravnega, zakaj jo skušajo potem z nenaravnimi, namreč nasilnimi načini obdržati pri življenju? Če je bil res čut skupnosti močnejši od razdiralnih tujih sil, kakor zatrjuje »Proboj« nekaj vrst niže, zakaj temu čutu ne zaupa več danes, ko vendar nismo več podložni tistim tujim silam? Saj vendar »Proboj« vsaj tega ne bo zatrjeval, da bi bile tiste tuje sile močnejše danes, ko nimajo vsaj politične moči več nad nami, kakor v dneh, ko so imele še vso ali skoraj vso politično oblast v svojih rokah.

Odgovora na vsa ta vpraašnja seveda od jugoslovenov ne bomo dobili. Odgovori si pa nanja lahko vsak sam, če vse to preudari in vidi, da gre jugoslovenom samo za goli centralizem, ki naj uniči slovensko in hrvaško narodno samobitnost s tem, da ji spodkoplje njene tvarne podstave.

Bolj ko vse drugo pojasnjuje neodkritosrčnost jugoslovenskega nacionalstva nekaj dejstev.

V primeru namreč, da bi bila jugoslovanska narodna enotnost res osnovana, bi bilo za vsakega presodnega človeka jasno, da bi tej enotnosti ne moglo biti na škodo, tudi če bi slonela na popolni finančni samoupravi vseh njenih sestavin. Saj ji po »Probojevih« besedah niso mogle škodovati tuje sile niti takrat, ko so še gospodovale nad nami. Narobe, še močnejša bi bila ta enotnost in bi morala biti, ker bi slonela **na pravičnosti.** Kajti nobena stvar ne spodkopuje bolj podstave slehernega društvenega organizma, kakor neenakopravnost in izkoriščanje.

Če bi torej šlo res jugoslovenom samo za narodno skupnost, tedaj bi rekli, bi bili že zdavnaj morali reči: Za narodno enotnost smo! Zato pa zahtevamo tudi pravičnost. In ker vidimo, da te pravičnosti ob centralističnem upravnem sestavu ni, zato zahtevamo, da se uvede popolna finančna samouprava ob obveznosti enakih dajatev za skupne zadeve. Kajti finančni centralizem samo ograža zavest enotnosti in skupnosti.

In v tem primeru bi jim vsaj mogli verjeti, da so res stvarno prepričani o tistem »nacionalnem edinstvu«.

Toda nikoli še ni noben jugosloven rekel take besede. Še več, listi, kakor »Proboj«, niso nikoli predstavili svojim nacionalnim bratcem tistih obupnih številk, ki nam kažejo pogubni vpliv jugoslovenskega nacionalstva za naš narod. Zmerom so šli potihoma mimo njih. In če so se kedaj zakadili v »korupcijo«, so to storili le bolj teoretično, med avguri, nikoli pa niso iskali pravih vzrokov te naše največje družbene gnilobe. Kdor bere samo »Proboj« in njegove rajnke prednike, ta sploh ničesar ne ve

Zato pa ve vsak Slovenec, kadar bere take vrazovščine, pri čem je. Samo na napačen tir bi nas hoteli speljati. Našo čuječnost bi hoteli uspanjiti, da bi lahko nadaljevali svoje pogubno delo. Česnali bodo o »čutu skupnega izvira«, da ne bo treba govoriti o gospodarstvu s skupnim denarjem. Govorili bodo o narodni enotnosti in mislili na finančno enotnost. Slovencem bodo pa še naprej razlagali, kakšna dobrota je zanje, če smejo delati za

In prav to je, kar dela vsakemu Slovencu jugoslovenarstvo tako zoprno in ogabno.

Gibanje pridobitnih obratov

Po pravkar objavljeni statistiki o gibanju obrtov sodeč, zaznamuje stanje pridobitnih obratov nekaj prirastka v III. četrtletju 1938. Številke se večajo v obrtu, trgovini in gostinstvu, medtem ko v industriji prirastka ni. Dasi bo mogoča zanesljiva sodba šele ob zaključku leta v primerjavi z zadnjimi leti, je vendar treba ugotoviti, da kaže smer vsaj po golih številkah navzgor. Bolj kakor številke prirastka v obrtu zanima prirastek v trgovini, ki znaša 1.5%, to pa iz razloga, ker je bila trgovina v minulih letih gospodarske stiske sorazmerno, odstotno in absolutno pri številu odjavljenih obrtnih listov najbolj prizadeta, in bi mogle biti številke trgovskih obratov glede na občutljivost trgovskega poklica dokaj zanesljiv barometer pri presoji celotnega gospodarskega položaja Slovenije. Razmerje prijav in odjav v III. četrtletju v trgovini je nekako 5 : 2, v obrtu pa 7 : 3. Slika v obrtu kaže veliko gibanje, najznačilnejše bi bilo, da je pri čevljarjih število prijav za maloto višje kakor odjav, znak, da čevljarski obrt še zdavnaj ne bo prebolel stiske, če jo bo sploh kedaj, in da je vpliv razvoja nekega čevljarskega industrijskega podjetja v tem obrtu tako daljnosežen, da našim čevljarjem ne nudi nikakega ugodnega izgleda za naprej. V splošnem zaznamujejo precejšen prirastek novih trgovin in obrtov predvsem Ljubljana mesto in okraji Maribor desni breg, Kranj, predvsem pa Ljubljana okolica, nekoliko tudi Maribor mesto. Industrija je stacionarna: prijavljenih je 5 obratov, odjavljeni 3. Važno bi bilo, vedeti, kateri obrati so to bili, ker bi se moglo pravilno sklepati o napredku ali o nazadku te panoge šele glede na velikosti prijavljenih in odjavljenih obratov. Morebitno naraščanje odjav v industriji bi seveda ne moglo biti prav nič nerazumljivo, če se upošteva trdovratno vztrajanje nekaterih danes odločilnih krogov centralizirane državne uprave pri njihovem mnenju, da nadaljnji razvoj industrializacije Slovenije ni na mestu, da, celo da je škodljiv za splošne državne koristi. To mnenje se vedno bolj uveljavlja. Za nas je nedvomno, da gre to na škodo gospodarskega razvoja Slovenije, predvsem pa na škodo splošnega razvoja in položaja Slovencev v državi.

Klica novih sporov in spopadov

Glede na dunajsko razsodbo glede novih mej Slovaške in Podkarpatske Rusije na eni, Madžarski na drugi strani, piše švicarska «National-Zeitung«:

V tem primeru so v novi rešitvi tudi že klice bodočih homatij. Najprej se mora šele pokazati, če je okrnjena češko-slovaška država, zlasti njen na ozko progo skrčeni vzhodni rogljič, še sposoben za samostojno državno in gospodarsko življenje. Odcepitev njegovih najvažnejših mestnih občin v prilog Madžarski je skrajno surov poseg, ki nima nobene vzporedbe v razvpitih pariških mirovnih pogodbah. Razložiti ga je mogoče samo iz osnovne misli, ki je očitno vladala nad razsodbo, naj se madžarske revizijske želje spolnijo do skrajne meje, ki jo še dovoljuje Poljake in Madžare deleči pas sveta. Če bo to ozko obmejno ozemlje gospodarsko moglo živeti, je bilo očitno manj važno, kakor njegova teritorialna ohranitev, ki ne preprečuje samo poljsko-madžarske mejne skupnosti, ampak ustanavlja tudi pod značilno propagandno firmo Karpatske Ukrajine agitacijski prostor za ukrajinsko neodvisnostno gibanje na Poljskem in v Rusiji.

.....

Dunajska razsodba je izrazit neuspeh za poljsko zunanjo politiko polkovnika Becka. Ne iznenadilo bi, če bi postalo dovolj domišljavo vedenje, ki ga je imela Varšava v dneh po zasedbi Tješina nasproti zahodnim silam, spet bolj prijazno. Toda v Londonu in Parizu je za dogleden čas evropski vzhod obremenjen z mučnimi spomini. Če se bo, kakor se zdi, res že v bližnji prihodnosti začelo iz Podkarpatske Rusije ukrajinsko gibanje, bi bila varšavska vlada nujno prisiljena, da

---

pri vsaki priložnosti branil samoslovenstvo »Narodne galerije«. Kljub temu pa je odbor že prvo leto kupil zraven 15 slovenskih slik, štirih akvarelov in dveh kipov tudi 4 hrvaška grafična dela Tomislava Krizmana, ki pa sedaj ne vise v »Narodni galeriji«. Pozneje je odložil Avg. Bukovec tajništvo ter je bil tajnik prof. Fr. Kobal. V odbor je bil kooptiran Franc Vesel, ki naj bi kot umetnostni fotograf pomagal posebno pri fotografiranju slik. Že menda leta 1920. so pa spet prišla v obravnavo pravila »Narodne galerije« ter njen namen. Ko je imel Ivan Meštrović v Ljubljani razstavo, je poklonil Rihardu Jakopiču kip, ki je še danes v »Narodni galeriji« in ki ga ji je Jakopič odstopil. Ker so pa določala pravila, da naj bo društvena zbirka le zbirka del umetnikov slovenskega pokolenja in pa takih umetnikov, ki so stali v zvezi z domačo umetnostno produkcijo in ki so vplivali na razvitek slovenske oblikujoče umetnosti, Meštrović je pa izrazit hrvaški umetnik, kip očitno ni spadal v »Narodno galerijo«. Če bi bil postavljen vanjo, bi bilo prelomljeno slovensko načelo galerije. Jakopič je pa zahteval, naj se postavi kip v zbirko, tudi Zorman ni bil zoper to, še bolj kot Zorman pa je zahtevalo to več drugih odbornikov. Če bi njih zahteva obveljala — Meštrovićev kip je sicer v resnici umetnina, kakršnih je bilo takrat v »Narodni galeriji« malo ali pa nič — bi bil ustvarjen povrh še nevaren prejudic za prihodnost ter bi pozneje lahko nakupovali ali pa sprejemali tudi še druge hrvaške in srbske ali pa tudi kakršnekoli umetnine in bi jih prav gotovo tudi bili posebno nekaj let pozneje, ko se je pričel zoperslovenski pritisk in bi poznejši politični režimi in njih pripadniki zato gotovo z vso močjo skrbeli, da bi »postepeno stapljali«. S tem bi pa »Narodna galerija« prenehala biti slovenska in bi izgubila ne le svoj raison d' etre, ampak tudi vsak znanstveno umetnostni pomen ter bi postala revna pokrajinska zbirka, ki bi zraven Zagreba in Belgrada bila brez pomena, pa tudi brez kakovosti. Slovenski narod ne bi več »dokazov hranil«. Ni šlo torej za velikega kiparja Meštrovića, ki je bil prijatelj marsikoga izmed naših ljudi, ampak za slovenstvo in slovensko kulturo samo!

Zato sem se uprl v odboru z vso silo zoper to, da bi postavljali v »Narodno galerijo« druge kot umetnine slovenskih umetnikov in take, ki spadajo organično v slovensko umetnostno območje, in zoper to, da bi bil postavljen Meštrovićev kip v zbirko »Narodne galerije«. Bili so pa ljudje v odboru, ki so se mi naravnost smejali in me zafrkavali, češ, da ne vidim čez vaški plot! Logika in načelnost tudi v kulturnih stvareh pri nas ne sedita vedno na tronu, prav kakor sta v političnem življenju po navadi za vrati! Kaj pomaga pridigovati, da resnične duhovne dobrine nastajajo le iz najglobokejših globočin individualnosti in črepajo moč le iz čiste osebnosti! Omejeno narodnjakarstvo, še manj pa zabiti nacionalizem — tudi slovenski, ne pa tuji, ki ga rinejo naprej pri nas »nacionalisti« —, ne more in ne sme biti nikoli ideal malega naroda, tudi ne v kulturnih stvareh in je najvišji cilj tudi za slovenstvo in slovensko duhovnost, da postane sestavina mednarodne evropske kulturne skupnosti, seveda da pa sebe ne zataji, ampak da je celo z **vso** svojo **lastno** močjo **del** mednarodne kulture! Tisti, ki so namenoma bili za to, da prekucnejo samoslovensko osnovo »Narodne galerije«, in tudi nekaj takih, ki se niso zavedali njenega bistva, so hoteli izpremeniti § 2. društvenih pravil, nekaj slednjih je pa omahovalo sem in tja. Nisem se vdal in se mi zdi, da sem prav imel, ko sem z vehemenco zastopal stališče, da bi bila izpremenba § 2. pravil naravnost nepošteno dejanje, ker smo že ustanovitelji »Narodne galerije« tolikokrat v javnosti poudarjali, da ustanavljamo čisto slovensko galerijo in je to tudi pozneje že ustanovljeno društvo razglašalo, ter so zaradi tega vsi, ki so dotlej kaj darovali za društvo, darovali samo za **čisto** slovensko galerijo in bi bilo društvo, če bi izpremenilo svoj namen, dolžno **vrniti** vsem darovalcem in udom njih prispevke, če bi ne držalo obljube! Nazadnje je prišlo do tega, da je bilo besedilo § 2. društvenih pravil le neznatno izpremenjeno ter določeno, da se glasi drugi stavek § 2. pravil, da niso izključeni umotvori »drugorodnih« umetnikov, ki so stali v zvezi z domačo umetnostno produkcijo, medtem ko se je prej glasilo besedilo tako, da niso izključeni umotvori umetnikov, ki so stali v zvezi z domačo umetnostno produkcijo, torej brez pristavka »drugorodnih«. Prvi stavek društvenih pravil, da je namen društva ustanovitev, izpopolnjevanje, vzdrževanje in varstvo javne slovenske umetnostne galerije, to je zbirke slikarskih, plastičnih, grafičnih in stavbarskih umotvorov umetnikov slovenskega pokolenja, bodisi moderne, bodisi starejše dobe — je pa ostal nedotaknjen. Meštrovićev kip, ki ga je odstopil Narodni galeriji Rihard Jakopič, takrat takoj ni bil postavljen v zbirko, pač ga je pa pozneje uvrstil J. Zorman, če sam ali v sporazumu s kom drugim, ne vem, v galerijo.

Mimogrede naj omenim še, da bo vidno, kakšna miselnost je vladala v umetniških krogih pri nas še takrat, kar me je doletelo leta 1927. Takrat me je pooblastil odbor »Narodne galerije«, da se pogajam s »Filharmonijo« za sodelovanje pri slavnostnem večeru, ki ga je »Narodna galerija« priredila za sklad za »Akademijo za znanost in umetnost« ter »Narodno galerijo« 5. maja 1927 v unionski dvorani. Ko sem zahteval pri sestanku s »Filharmonijo«, da naj bi bil glasbeni spored samo slovenski, me je rajnki skladatelj E. Adamič osorno prijel, da to ne gre in da sem »separatist«, kar mi je, mimogrede rečeno, dobro storilo. In res ni »Filharmonija« igrala samo slovenskih skladb 9. maja 1927 v ljubljanski unionski dvorani, čeprav bi se bil dal sestaviti samo slovenski spored za tako osnovno slovensko prireditev!

(Dalje prih.)

Najboljše šivalne stroje

ADLER

za dom in obrt ter posamezne dele ter kolesa kupite pri

PETELINC

LJUBLJANA

za vodo, blizu Prešernov. spomenika

Večletno jamstvo! — Pouk v umetnem vezenju brezplačen

poostri svojo nacionalistično smer. Poleg vseh drugih socialnih napetosti bi to navzlic močni oborožitvi ravno ne povišalo notranje stalnosti in s tem teže poljske države kot izravnavajočega činitelja v vzhodnoevropski igri sil.

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglašanje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtev. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejmem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali. **Uprava in uredništvo.**

Družba sv. Rafaela

Skoraj neopazno v širši javnosti se je vršil konec oktobra občni zbor Družbe sv. Rafaela, katere namen je skrb za slovenske izseljence. Ker je delo te družbe naporno, pa zelo potrebno, ga moramo kot kronisti omeniti tudi v našem listu. Na čelu družbe kot predsednik stoji ljubljanski škof dr. Rožman, kot poslevodeči podpredsednik pa vodi družbo p. Zakrajšek, ki je na občnem zboru podal obširno poročilo o delu v preteklem letu. Omeniti je predvsem skrb za domače duhovnike in učitelje med izseljenci vsaj v večjih naselbinah, skrb za sezonske delavce, kakor tudi vprašanje kolonizacije tistih izseljencev, ki se vračajo in jih je treba na domačih tleh primerno zaposliti. Poskus, dobiti izseljensko mladino vsaj za počitnice v domače kraje, je letos uspel, in družba bo zato s podobnimi akcijami nadaljevala. To delo vrši družba domala s prispevki darov od strani države in raznih drugih ustanov, torej tako, da je idealnim delavcem izreči priznanje. V minulem letu se je s pomočjo družbe ustanovila izselniška zbornica, ki se bo mogla v bodočnosti uveljaviti kot potrebna ustanova za vsa vprašanja slovenskega izseljništva. Družba zbira gradivo za posebni slovenski izselniški muzej, ki naj bi bil čim prej dostopen javnosti, ima svojo čitalnico s preko 80 časniki in časopisi, ter se trudi, da bi se v Ljubljani postavil izselniški dom. Posebno poročilo je podal na občnem zboru tudi ljubljanski škof, ki je pod vtiski s svojega potovanja v Ameriko poudaril potrebo, da bi se omogočil izselniški mladini akademski študij na ljubljanski univerzi, prav tako pa tudi, da bi se čim prej izdal angleško-slovenski slovar, kar bi bilo za izselniški mlajši rod velika nujnost, če ga hočemo obdržati v svojem narodnem in kulturnem krogu. Iz pravkar povedanega je razvidno, da vrši ta družba veliko kulturno delo v Slovencih, ki ga je treba priznati. Izselniške zadeve so prav za prav v naši državi centralizirane v izselniškem komisariatu v Zagrebu, kjer obstoji tudi posebni izselniški muzej. Samo ob sebi pa je bilo nujno, da vzamemo Slovenci skrb za svoje izselnike tudi sami v svoje roke. Zato pa je potreba, da dobimo v Ljubljani svoj popolnoma samostojen izselniški urad. To bo tem laže, ker prispevajo slovenski izselniki 45% za izselniški fond, ki pa se porablja potem za druge namene, za tiste naše ljudi, ki so tako težko prispevali zanj, pa skoraj nič.

Zakaj draga zdravila?

Zbolel sem za nekakšnim tvorom na roki. Zdravnik mi je predpisal izvirno mazilo nekega francoskega zdravnika, specialiteto, ki se seveda sme prodajati samo pod izvirno oznako tako pri nas kakor v drugih državah. To mazilo je stalo pri nas 22 dinarjev. Medtem sem potoval v Italijo. Tam se mi je tvor obnovil. Imel sem recept s seboj in kupil z njim v lekarni isto izvirno mazilo istega francoskega zdravnika. Stalo je pa tam samo 4.85 lir, to je v dinarjih 10.67, torej precej več kot polovico manj, kakor pri nas.

Pri nas so precej stalne pritožbe zaradi draginje zdravil. Če pa kdo vprašuje, kako in zakaj, dobi zmeraj odgovor, da dela to draginjo pač carina. Toda znano je, da se Italija tudi otepa tujih zdravstvenih izdelkov in pripomočkov s carinami, in sicer po večini še bolj odločno, kakor naša država. Ali kratko povedano: pri nas uvozniki tujih zdravil niso zadovoljni s primernim, običajnim dobičkom, temveč kar ne vedo, kako bi ceno navili. Kajti k carini — ki jo morajo plačevati tudi italijanski lekarnarji — in k dobičku, brez katerega gotovo tudi italijanski lekarnar ne dela, k pravilnemu in pravičnemu dobičku torej so pribili navsepovrh še več kot 100%.

Stvar bo pa postala takoj jasna našemu človeku, če mu povemo, da se nahaja zastopnik za ta zdravila seveda v Belgradu. In da seveda tudi napis ni v slovenščini, četudi se celo nemške in druge zamejne tovarne za zdravila potrudijo in pobrigajo, da imata napis in navodilo tudi slovensko besedilo.

Poleg velikanskih davčnih dajatev, moramo plačevati še za zdravje nezaslišano visoke zneske belgrajskim prekupčevalcem.

Tu pa je gotovo dolžnost vseh, ki se morajo brigati za zdravje našega naroda, da posežejo vmes. V prvi vrsti so to slovenski lekarnarji in zdravniki, nadalje pa seveda vsi zdravstveni zavodi, okrožni urad, bolniške blagajne in tako naprej. Tudi zavodi kakor Delavska ali Kmetijska zbornica, dalje Zbornica za TOI bi morali sodelovati. V Ljubljani naj se osnuje osrednji zavod, ki bo poskrbel za zveze z zamejnimi izdelovalci zdravil. Dobiti jih gotovo ne bo težko, kajti navsezadnje se lahko kratko in malo sklene, da niti za lekarnarje niti za zdravnike ni zamejnih zdravil, ki bi ne bila pri tem osrednjem zavodu v zalogi. Dobiček bo tako ostal v domačih rokah, bolniki bodo pa dobivali zdravila za več kakor polovico ceneje.

A stvar je to, ki ne trpi odlašanja.

Mali zapiski

Prepovedani listi.

Državno pravdništvo v Zagrebu je prepovedalo prodajati in širiti:

1. št. 32a in 45 tednika »Seljački dom«;
2. št. 810 dnevnika »Hrvatski dnevnik«;
3. št. 32 tednika »Trgovački vjesnik«.

Vsi ti listi izhajajo v Zagrebu.

Oborožene demokracije

V »Pariser Tageszeitung« piše Carl Misch o novi politiki demokratičnih držav:

Počasi, pa nevzdržno, se prilagajajo velike demokracije novemu evropskemu položaju. Če so tudi ovire, omahovanje v tempu, vrnitev ni več mogoča, nihče je nima več za mogočo. Pričujoči smo pri nastajanju oboroženih demokracij. Ukrepi, ki jih imajo v Angliji za potrebne, še niso znani, lahko tudi, da se nekateri ne bodo izvršili, ki so se šteli sprva za potrebne, in sicer glede na vršeča se pogajanja z Nemčijo. To kali nekoliko podobo, črta pa s tem ne more biti zabrisana. In prav tako močno stopa v Franciji v ospredje, kjer bodo prinesle nove naredbe, ki se pripravljajo od konca septembrske stiske, okrepitev vpliva države. Ko je zlomljena Evropa, ki so jo obetali 1919. leta in katere uresničenju jo je dvajset let le približalo, in ko obstajajo oborožene države najčistejše zvrsti, so bile demokratične sile prisiljene, da okrepe svoje notranje ogrodje, kolikor jih ni zlomil vihar, kakor Češko. Treba je vzeti slovo od starih omam, in revizija prevzetih konvencionalnih pojmov je prav tako na vrsti kakor revizija konvencij.

Sorodnost krvi in sorodnost jezika

Kakor beremo v »Istri«, obravnava Mussolinijevo glasilo »Popolo d'Italia« vprašanje, če sta francoski in italijanski narod istega plemena. Prihaja pa do sklepa, da nista, ker so Francozi po krvi Galci, in da manjka zaradi tega »pojmu« latinskega sestrskega plemena sleherna podlaga.

Z drugimi besedami: francoščina in italijanščina sta si sicer kot jezika blizu, saj prehajata eden v drugega v prehodnih narečjih. Ta jezikovna sorodnost pa nima s krvno prav nobenega opravila.

Sicer so to zgolj prav tako preproste kakor samoobsebne stvari. In dobro bi bilo, če bi tudi kak jugoslovenar nekoliko premišljeval ob njih. Morebiti se mu še kedaj zasveti, kako je tudi s plemenskega stališča jalova vsa njegova miselnost.

Načelno važna izjava od pristojne strani

Ob vstopu dr. Lavoslava Hanžeka in Josipa Cvetića, doslej členov JNS, v JRZ je izjavil predsednik te stranke in predsednik vlade dr. Milan Stojadinović:

Enake osnovne črte programa JRZ in JNS so bile izhodišče pri uresničitvi tega sodelovanja. Gospodje, s katerimi sklepam sporazum, so res zvesto služili programu svoje stranke, kar je treba javno priznati. **Jaz se nisem ločil od osnovnih točk programa JNS**, toda ločil sem se od tistih, ki so to stranko vodili.

Širite naš list „Slovenijo“!

Hrvatje za popolno samoupravo

»Hrvatski dnevnik« od 10. t. m. poroča o govoru hrvaškega državnega poslanca dr. Žiga Scholla na sestanku vseučiliške organizacije Hrvaške kmečke stranke v Zagrebu, na katerem je med drugim dejal:

Hrvaški narod, ki ima svobodno izročilo po svojih patriarhalnih zadrugah, se je navadil, da sam odloča o svojem premoženju in napredku. Hrvaška narodna duša je preponosna, da bi mogla dovoliti, da bi nekdo, ne da bi jo vprašal, odločal tudi o enem samem dinarju, a kaj šele o usodi kakega člena hrvaške narodne skupnosti. Ta visoka politična zavest je toliko močna, da lahko pridobi spoštovanje za voljo naroda, ki je sam svoj najboljši prijatelj.

Za »čim lepši« Belgrad

»Proboj« piše o unitarizmu in centralizmu, pravi seveda, da ne gre, istiti ta dva pojma, pa ne pove, v čem je d e j a n s k i razloček med njima. Že ob vidovdanski ustavi so nam namreč centralisti zatrjevali, da niso centralisti, ampak samo unitaristi. Sicer pa tega že davno obdelanega vprašanja ne mislimo znova načenjati, rajši bomo samo navedli iz »Probojevega« pisanja nekaj vrsi, ki bodo govorile same zase:

Skupna država mora imeti skupno prestolnico in ta skupna prestolnica mora biti skrb in ponos vseh. Kot Berlin, Pariz, London, Rim, tako mora biti tudi Belgrad skupna zadeva vseh jugoslovanskih državljanov, kajti kot prestolnica nas predstavlja na zunaj, in naša skupna korist zahteva, da mora biti to predstavništvo čim lepše.

No, in po teh unitarističnih zahtevah se centralisti tudi ravnajo. Kdor se hoče o istosti obeh prikazni še posebej prepričati, naj prebira poročila o vseh napravah in stavbah, ki naj napravijo Belgrad čim lepšega.

Opomin

Nemški nacionalni dnevnik »Münchner Neueste Nachrichten« priobčuje zemljevid Velike Nemčije. Državne meje so v njem začrtane po današnjem stanju. Toda barva Velike Nemčije sega čez meje, obsega na vzhodu Klajpedo, ves poljski Poznanj in seveda tudi koridor, na severu Danski odstopljeni del Šlezviga, na zahodu pa Alzacijo in Loreno, seveda tudi Belgiji odstopljeni delec predvojne Nemčije.

Darujte za tiskovni sklad „Slovenije“!

Ženski koledarček

Rezi Korpar, ki je sestavila knjižico s poljudno razlago Knaus-Oginovega nauka, je izdala kot dopolnilo k tej knjižici sedaj še koledarček, veljaven za 10 let. Koledarček je nekakšno praktično navodilo za uporabo Knaus-Oginovega nauka, katerega sicer pisateljica v koledarju vnovič na kratko razlaga. Za srbske in hrvaške bralce in bralke ima koledar kratek slovar teže razumljivih slovenskih besed.

Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenijo« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list tvarno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Naslove novih naročnikov naj pošiljajo naši prijatelji na naslov: UPRAVA TEDNIKA »SLOVENIJA«, LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17.

Uprava tednika »Slovenija«

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.